

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 4/99

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí dňa 27. apríla 1999 v senáte zloženom z predsedu JUDr. Jána Drgonca a zo sudcov JUDr. Júliusa Černáka a JUDr. Ľubomíra Dobríka vo veci podnetu [REDACTED], bytom [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], bytom [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Radomírom Bžánom, na začatie konania o porušení ich práv priznaných v čl. 17 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Tz 5/98 zo dňa 20. mája 1998 takto

r o z h o d o l :

1. Právo [REDACTED] a [REDACTED] priznané čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Tz 5/98 **porušené bolo**.

2. Vo zvyšnej časti podnetu **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli doručené podnety [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátom JUDr. Radomírom Bžánom, Advokátska kancelária Štefánikova 29, Bratislava, vo veci porušovania práv priznaných čl. 17 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v konaní Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Tz 5/98 z 20. mája 1998.

V podnete podnecovatelia uvádzajú, že rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 20. mája 1998 sp. zn. 1 Tz 5/98 bolo na základe sťažnosti pre porušenie zákona podanej generálnym prokurátorom Slovenskej republiky zo dňa 7. apríla 1998 na neverejnom zasadnutí zrušené uznesenie prokurátora Krajskej prokuratúry v Bratislave sp. zn. 2 Kv 20/97 zo dňa 12. augusta 1997, ktorým bolo podľa § 172 ods. 1 písm. c) Tr. por. zastavené trestné stíhanie proti obvinenému [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ].

Namietajú postup súdu podľa § 272 Tr. por., ktorý v tomto prípade bol v rozpore so zákonom z hľadiska garantovania základných ústavných princípov, podľa ktorých nikoho nemožno stíhať inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon – čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ktoré boli citovaným rozsudkom porušené.

V zmysle čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde ...

Proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky nie je v tomto prípade prípustný opravný prostriedok, práva občana však zostali porušené, preto sa podnecovatelia obrátili na Ústavný súd Slovenskej republiky, ktorý zabezpečuje súdnu ochranu práv a slobôd občana, ak mu túto ochranu z rôznych dôvodov nemôže

poskytnúť všeobecný súd, a tým prispieva k naplneniu princípov právneho štátu, ktorým Slovenská republika podľa čl. 1 ústavy nepochybne je.

Podľa ustanovenia § 272 Tr. por. ak zákon nebol porušený v neprospech obvineného (teda najmä, ak bol porušený v jeho prospech, takže dôsledkom nápravy by bol prísnejší postih ako v napadnutom rozhodnutí), môže Najvyšší súd Slovenskej republiky postupovať podľa § 269 ods. 2 - § 271 (t.j. zrušiť napadnuté rozhodnutie len vtedy, keď to navrhol generálny prokurátor v sťažnosti pre porušenie zákona podanej do 6 mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia a ak rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky o tejto sťažnosti do troch mesiacov od jej podania).

Ak neboli zachované uvedené lehoty, môže Najvyšší súd Slovenskej republiky len vysloviť, že bol porušený zákon, nemôže však napadnuté rozhodnutie zrušiť.

Napadnuté uznesenie krajského prokurátora v Bratislave sp. zn. 2 Kv 20/97 z 12. augusta 1997 nadobudlo právoplatnosť 26. augusta 1997, pričom sťažnosť pre porušenie zákona v prospech obvineného sp. zn. 1 Tz 5/98, o ktorej rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky 20. mája 1998, bola podaná na Najvyšší súd Slovenskej republiky 7. apríla 1998, t.j. približne dva mesiace po uplynutí šesťmesačnej lehoty uvedenej v § 272 Tr. por.

V sťažnosti pre porušenie zákona sp. zn. 1 Tz 5/98 sa síce uvádza, že sťažnosť pre porušenie zákona podal generálny prokurátor 26. februára 1998, išlo však o sťažnosť uvedenú pod sp. zn. 1 Tz 4/98, ktorá bola podaná v posledný deň lehoty uvedenej v § 272 Tr. por., avšak bez odôvodnenia a procesného spisu (čo podnecovatelia považujú za obchádzanie zákona a porušenie ustanovenia § 272 Tr. por. o šesťmesačnej lehote na podanie sťažnosti pre porušenie zákona v prospech obvineného). O sťažnosti pre porušenie zákona sp. zn. 1 Tz 4/98 Najvyšší súd Slovenskej republiky doteraz nerozhodol.

V podnete chcú zároveň upozorniť na skutočnosť, že v dôsledku oneskoreného doručovania procesného spisu sa trojmesačná lehota ustanovená v § 272 Tr. por. skrátila o dva mesiace.

Vzhľadom na rozsiahlosť procesného spisu a závažnosť obvinenia podnecovateľov nepovažujú túto lehotu jedného mesiaca za primeranú lehotu na oboznámenie sa s obsahom spisu, na ktorú majú v súlade so zásadou objektívnej pravdy plné právo.

Napriek tomu, že zákonná šesťmesačná ani trojmesačná lehota nebola v tomto prípade zachovaná, Najvyšší súd Slovenskej republiky postupoval podľa § 269 ods. 2 - § 271 Tr. por. a zrušil napadnuté rozhodnutie.

Zástupca podnecovateľov už pred rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky podal vyjadrenie k sťažnosti pre porušenie zákona sp. zn. 1 Tz 5/98. V tomto vyjadrení na upresnenie uviedol, že 20. mája 1998 bude Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodovať o sťažnosti pre porušenie zákona podanej 7. apríla 1998 pod sp. zn. 1 Tz 5/98, a nie v 1 Tz 4/98 podanej 26. februára 1998. Zároveň zástupca navrhovateľov upozornil Najvyšší súd Slovenskej republiky na skutočnosť, že šesťmesačná lehota uvedená v § 272 Tr. por. nebola dodržaná. Z toho dôvodu navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky, pokiaľ by zistil, že došlo k porušeniu zákona v prospech obvineného, len vyslovil porušenie zákona, pretože zrušenie uznesenia by bolo v rozpore s § 272 Tr. por.

Najvyšší súd Slovenskej republiky nevzal toto vyjadrenie do úvahy a aj napriek skutočnostiam v ňom uvedeným rozhodol dňa 20. mája 1998 tak, že nielen vyslovil porušenie zákona, ale i zrušil napadnuté uznesenie, čím porušil zákonom ustanovený postup trestného stíhania. Navyše sa vôbec nevysporiadal s argumentmi uvedenými vo vyjadrení, dokonca tieto ani v dôvodoch rozsudku neuviedol.

Napadnutý postup Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je v rozpore so spôsobom trestného stíhania ustanoveným v § 272 Tr. por., podľa ktorého nepostupoval napriek tomu, že čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky je povinný zachovávať v konaní i Najvyšší súd Slovenskej republiky. Podľa názoru podnecovateľov týmto nesprávnym postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky bolo porušené ústavné právo vyplývajúce z čl. 17 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Ústavný súd vo svojom rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 110/95 z 19. septembra 1995 č. 45/1995 Zbierky nálezov a uznesení uviedol, že sústavu všeobecných súdov Slovenskej republiky tvoria nezávislé súdne orgány, ktorých úlohou je ochrana zákonnosti. Do konania pred nimi pri ochrane zákonnosti ústavný súd nemôže zasahovať, ak nie sú namietané a zistené okolnosti preukazujúce porušenie ústavnosti.

Porušenie zákonnosti všeobecnými súdmi nezakladá právomoc ústavného súdu podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky.

Rozhodnutie všeobecného súdu samo osebe nezakladá dôvod na prijatie podnetu v konaní pred ústavným súdom, ak bolo vydané bez porušenia konkrétneho základného práva alebo slobody. (Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 3/96 z 18. januára 1996 č. 31/1996 Zbierky nálezov a uznesení)

Ústavný súd Slovenskej republiky nie je v žiadnom prípade oprávnený uskutočňovať konanie, ktoré je zákonom zverené do právomoci všeobecných súdov (konanie podľa Trestného poriadku). (Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 36/96 z 27. júna 1996 č. 40/1996 Zbierky nálezov a uznesení)

V podnete namietajú podnecovatelia rozpor rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Tz 5/98 s čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Ústavný súd už v rozhodnutí II. ÚS 58/98 zaujal stanovisko, že: „Ústavný súd Slovenskej republiky je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124). Ústavnosť sa v socialistickej právnej teórii a praxi vysvetľovala ako forma prejavu zákonnosti. V skutočnosti vzťah ústavnosti a zákonnosti je hierarchický. Zákonnosť sa odvodzuje z princípov ústavnosti a musí byť s nimi v súlade. Preto v záujme ochrany ústavnosti aj namietnuté porušenie zákona môže byť predmetom konania o prijatom podnete, ak sa splnia podmienky významné pre ochranu ústavnosti.

Ústavný súd v konaniach o podnete opakovane rozhodol, že nie je treťou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva. Preto ústavný súd nepreskúmava námietky porušenia tých práv, ktoré sa fyzickým a právnickým osobám ustanovujú Občianskym zákonníkom, Občianskym súdnym poriadkom, Trestným zákonom, Trestným poriadkom alebo ktorýmkoľvek ďalším právnym predpisom so silou zákona, ak namietnuté porušenie práva nemôže znamenať porušenie základného práva alebo slobody zaručených ústavou alebo medzinárodným dohovorom o ľudských právach a základných slobodách podľa čl. 11 alebo 153 ústavy.“

Podnet [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Radomírom Bžanom, bol dňa 12. januára 1999 prijatý na ďalšie konanie.

Podnet [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Radomírom Bžanom, bol dňa 12. januára 1999 prijatý na ďalšie konanie.

Uznesením zo dňa 2. marca 1999 bol podnet [REDAKOVANÉ] vo veci II. ÚS 4/99 a podnet [REDAKOVANÉ] vo veci II. ÚS 5/99 podľa ustanovenia § 112 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v spojení s § 31a ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení zákona č. 293/1995 Z. z. spojené na spoločné konanie, ktoré je vedené pod sp. zn. II. ÚS 4/99.

Z obsahu predložených spisov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je zrejmé, že konanie vo veci 1 Tz 4/98 a 1 Tz 5/98 sa koná voči obom podnecovateľom.

V zmysle § 29 ods. 5 zákona č. 38/1993 Z. z. v znení zákona č. 293/1995 Z. z. bolo vyžiadané stanovisko predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Predseda najvyššieho súdu v stanovisku zo dňa 10. februára 1999 doručenom ústavnému súdu 25. februára 1999 oznámil, že zaujal už na základe žiadostí sudcov ústavného súdu o vyjadrenie k prijatému podnetu občana viackrát stanovisko k ústavnému vymedzeniu pôsobnosti ústavného súdu vo vzťahu k rozhodnutiam všeobecných súdov. Tieto stanoviská oznámil už viacerými listami, napr. listom z 29. januára 1997 pod sp. zn. Sekr. 43/97 vo veci prijatého podnetu [REDAKOVANÉ], ako aj listom z 9. apríla 1997 pod sp. zn. Sekr. 127/97 vo veci prijatého podnetu [REDAKOVANÉ]. Na tomto stanovisku zotráva.

V stanovisku predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Sekr. 43/97 zo dňa 29. januára 1997 sa uvádza: „Tým, že Ústavný súd na neverejnom zasadnutí rozhodol o prijatí podnetu [REDAKOVANÉ], podľa môjho názoru postupoval v rozpore s článkami 2 ods. 2, 142 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a dostal tak podľa § 18 ods. 3 písm. b) a § 21 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. v znení zákona č. 293/1995 Z. z. Najvyšší súd Slovenskej republiky do procesného postavenia účastníka konania pred Ústavným súdom na strane odporcu.

Všeobecný súd môže byť síce účastníkom konania pred Ústavným súdom, ale len v prípade konaní upravených osobitnými ustanoveniami prvého oddielu (§ 37 ods. 1), tretieho oddielu (§ 46 ods. 1) a piateho oddielu (§ 59 ods. 1) druhej hlavy tretej časti zákona č. 38/1993 Z. z. v znení zákona č. 293/1995 Z. z., lenže iba v procesnom postavení navrhovateľa. Uvedená skutočnosť je zrejماً aj zo všeobecných ustanovení prvej hlavy tretej časti citovaného zákona. Konkrétne ide o ustanovenie § 18 ods. 1 písm. d), podľa ktorého Ústavný súd začne konanie, ak podá návrh súd, resp. o ustanovenie § 21 ods. 4, v zmysle ktorého, ak je účastníkom konania súd, ktorý

podal návrh v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou (§ 18 ods. 1 písm. d), zastupuje senát jeho predseda.

Zákon č. 38/1993 Z. z. v znení zákona č. 293/1995 Z. z. však nerieši, kto by mal za Najvyšší súd Slovenskej republiky podať vyjadrenie k časti podnetu [REDAKOVANÉ], ktorá bola prijatá na konaní Ústavného súdu.

Predseda senátu, ktorý v danej veci rozhodol, takéto vyjadrenie nemôže podať, lebo v zmysle ustanovenia § 156 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku, len čo súd vyhlásil rozsudok, je ním viazaný. Z citovaného ustanovenia je zrejmé, že senát, ktorý v predmetnej veci rozhodol, nie je oprávnený dodatočne vysvetľovať, či doplňovať odôvodnenia svojich rozhodnutí, ktorými je viazaný.

Vyjadriť sa k uvedenej žiadosti nepatrí ani do pôsobnosti predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Pôsobnosť predsedu Najvyššieho súdu je jednoznačne vymedzená v ustanovení § 19 ods. 1, 2 zákona č. 335/1991 Zb. v platnom znení a v ustanovení § 13 ods. 1 – 3 zákona SNR č. 80/1992 Zb. v platnom znení. V tejto súvislosti poznamenávam, že aj pre predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky jednoznačne platí ustanovenie § 156 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku. Preto nie je oprávnený podávať nejaké vyjadrenie, lebo by porušil cit. ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku.“

Ústavný súd túto argumentáciu predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky opakovane odmietol.

„Právomoc ústavného súdu ústava výslovne neustanovuje len v článkoch 125 – 129. Ústava do právomoci ústavného súdu výslovne zveruje aj rozhodovanie o neplatnosti právnych predpisov, ktoré v Slovenskej republike zostali v platnosti podľa čl. 152 ods. 1 ústavy. Právomoc ústavného súdu implicitne ustanovuje aj čl. 130 ods. 3 ústavy, pretože v právnom štáte je vylúčené, aby oprávnená osoba mohla namietať porušenie svojho práva na štátnom orgáne, ktorý nemá právomoc o jej veci

konať. Pre uplatňovanie právomoci ústavného súdu podstatné je aj ustanovenie čl. 124 ústavy.

Konanie pred ústavným súdom sa môže začať na návrh fyzickej alebo právnickej osoby podľa čl. 130 ods. 1 písm. f) ústavy alebo podľa čl. 130 ods. 3 ústavy.

Podľa čl. 130 ods. 1 písm. f) ústavný súd začne konanie, ak podá návrh každý, o ktorého práve sa má konať v prípadoch ustanovených v čl. 127 ústavy.

Podľa čl. 127 ústavy: „Ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach proti právoplatným rozhodnutiam ústredných orgánov štátnej správy, miestnych orgánov štátnej správy a orgánov územnej samosprávy, ktorými boli porušené základné práva a slobody občanov, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.“ Ústava v tomto prípade ustanovuje subsidiárnu právomoc ústavného súdnictva voči všeobecnému súdnictvu. Ak o základných právach a slobodách občanov porušených právoplatným rozhodnutím orgánu výkonnej moci alebo orgánu územnej samosprávy nerozhodol všeobecný súd, občan sa prostredníctvom ústavnej sťažnosti môže uchádzať o ochranu svojich práv pred ústavným súdom. Ústavná sťažnosť je procesným prostriedkom zabezpečenia dostupnosti základného práva zaručeného poslednou vetou čl. 46 ods. 2 ústavy. Článkom 127 sa vytvára podiel ústavného súdu na tej časti právomoci všeobecných súdov, ktorou orgány všeobecného súdnictva vykonávajú správne súdnictvo. Pretože všeobecné súdy v správnom súdnictve preskúmavajú zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, čl. 127 ústavy sa zakladá subsidiárna právomoc ústavného súdu konať o zákonnosti tých rozhodnutí orgánov výkonnej moci a územnej samosprávy, ktoré nepodliehajú preskúmaniu všeobecným súdom.

Článkom 130 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky sa každej osobe zaručuje právo žiadať, aby sa v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky

preskúmalo, či štátny orgán alebo orgán územnej samosprávy označený v podnete porušil ústavné právo alebo slobodu predkladateľa podnetu.

Ústava neustanovuje štátnym orgánom právomoci, ktoré by mohli uplatniť spôsobom porušujúcim práva občanov. Keď štátny orgán svojím konaním alebo opomenutím poruší právo alebo slobodu, ktorú ústava zaručuje občanovi, svoju právomoc neuplatní v súlade s ústavou.

Konanie o podnete je takým typom konania pred ústavným súdom, v ktorom sa zabezpečuje ochrana základných práv a slobôd zaručených ústavou, ak fyzická alebo právnická osoba namietne ich porušenie. Ústavný súd v konaní o podnete nepreskúmava rozhodnutia štátnych orgánov, ktorými orgány Slovenskej republiky uplatnili svoju právomoc v súlade s ústavou. Ústavný súd ako jediný orgán Slovenskej republiky, ktorému ústava zveruje ochranu ústavnosti, má právomoc preskúmať, či iný štátny orgán vydal svoje rozhodnutie v rámci svojej právomoci, a či sa pri tom správal v súlade s ústavou.“ (II. ÚS 48/97)

Na základe tohto právneho názoru ústavný súd rozhodol, že podnet preskúma vo veci samej.

Zo spisu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Tz 5/98 vyplynulo nasledovné:

Sťažnosť pre porušenie zákona proti uzneseniu Krajskej prokuratúry v Bratislave sp. zn. 2 Kv 20/97 zo dňa 26. augusta 1997, ktorým bolo zastavené trestné konanie proti podnecovateľom, podal generálny prokurátor Slovenskej republiky dňa 26. februára 1998, t.j. posledný deň lehoty uvedenej v ustanovení § 272 Trestného poriadku. Najvyšší súd túto sťažnosť viedol v spise 1 Tz 4/98.

Sťažnosť pre porušenie zákona zo dňa 26. februára 1998 neobsahuje odôvodnenie, iba konštatuje, že uznesením krajského prokurátora v Bratislave sp. zn.

2 Kv 20/97 bol porušený zákon s odkazom na konkrétne ustanovenia Trestného poriadku s tým, že odôvodnenie sťažnosti bude predložené až dodatočne.

Generálny prokurátor napriek sľubu uvedenému v tejto sťažnosti odôvodnenie nedoplnil.

V spise sp. zn. 1 Tz 4/98 sa nachádza list zo dňa 23. marca 1998 podpísaný predsedom senátu JUDr. Jozefom Buchtom, ktorým uvedenú sťažnosť vracia Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky ako predčasne predloženú bez odôvodnenia a bez príslušného spisu.

V referáte je vyslovený pokyn pre kanceláriu: „vyznač v registri vybavené inak“. List je písaný rukou, v spise sa nenachádza jeho kópia, a tak nie je možné zistiť, či a kedy bol list adresátovi doručený. V spise je založená doručka pre súdneho doručovateľa, na ktorej je ako adresát označený Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, ako expedované prílohy sú označené prípis a sťažnosť pre porušenie zákona. Doručka je opatrená pečiatkou Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky zo dňa 24. marca 1998. V spise sp. zn. 1 Tz 4/98 sa iné doklady nenachádzajú.

Dňa 26. marca 1998 prokurátorka Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky predložila Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky spis Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1 T 3/98 s tým, že písomné odôvodnenie sťažnosti bude doručené v priebehu týždňa.

Prípis je označený pečiatkou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 26. marca 1998 a bol Najvyšším súdom Slovenskej republiky prijatý pod novou sp. zn. 1 Tz 5/98. V prípise je uvedené, že písomné odôvodnenie sťažnosti bude doručené v priebehu týždňa.

Z prípisu sp. zn. IV Pz 134/98 zo dňa 6. apríla 1998 vyplýva, že generálny prokurátor splnomocňuje na odôvodnenie sťažnosti pre porušenie zákona riaditeľa trestného odboru.

Dňa 7. apríla 1998 prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky odôvodnenie sťažnosti, ktorá sa v bode označenom I. dotýka [REDACTED] a [REDACTED].

Dňa 20. mája 1998 bolo vykonané neverejné zasadnutie vo veci 1 Tz 5/98, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, ktorým bolo zrušené uznesenie krajského prokurátora v Bratislave sp. zn. 2 Kv 20/97 z 2. septembra 1997. Týmto rozhodnutím bolo umožnené orgánom činným v trestnom konaní pokračovať v trestnom stíhaní.

Podľa čl. 17 ods. 2 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky nikoho nemožno stíhať alebo zbaviť osobnej slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Ústava Slovenskej republiky v čl. 130 ods. 3 určuje právomoc ústavného súdu začať konanie aj na podnet právnických alebo fyzických osôb, ak namietajú porušenie svojich práv.

Ústavný text umožňuje stíhať alebo pozbaviť slobody občana iba z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

V otázkach obmedzenia alebo pozbavenia osobnej slobody zákon umožňuje použitie opravných prostriedkov a za určitých špecifických podmienok použitie mimoriadnych opravných prostriedkov.

Použitie mimoriadnych opravných prostriedkov sťažnosti pre porušenie zákona a obnovy konania sú zásahom do právoplatných rozhodnutí. So zreteľom na význam

inštitúcie právoplatnosti rozhodnutí a ich vzťah k existencii právneho štátu možno takýto zásah dovoliť len výnimočne a za presne zákonom stanovených podmienok.

Opačný postup znamená ohrozenie inštitútu právoplatných rozhodnutí, a tým aj samotnej existencie základov právneho štátu.

Sťažnosť pre porušenie zákona je mimoriadnym opravným prostriedkom, ktorý slúži predovšetkým k náprave právnych chýb právoplatných rozhodnutí alebo chybného postupu konania, ktoré predchádzalo tomuto právoplatnému rozhodnutiu.

O tom, že je výrazný záujem o stabilitu práva, ako aj o stabilitu rozhodnutí, ktoré zasahujú do práva občana na osobnú slobodu, svedčí aj skutočnosť, že v ustanovení § 272 Trestného poriadku (zákon o trestnom konaní súdnom č. 141/1961 Zb. v znení noviel) je mimoriadnosť tohto ustanovenia zdôraznená aj časovo, pričom presne rozlišuje čas na podanie sťažnosti a čas na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Podľa ustanovenia § 272 Trestného poriadku: „Ak nebol zákon porušený v neprospech obvineného, môže najvyšší súd postupovať podľa § 269 ods. 2 až § 271 len vtedy, keď to navrhol generálny prokurátor alebo minister spravodlivosti v sťažnosti pre porušenie zákona podanej do šiestich mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia a ak rozhodol najvyšší súd o tejto sťažnosti do troch mesiacov od jej podania.“

Vzhľadom na závažnosť takéhoto zásahu do právoplatných rozhodnutí orgánov trestného konania, na výnimočnosť týchto zásahov, ako aj na časové obmedzenia dané v zákone aj judikatúra všeobecných súdov upravila postup tak, aby zodpovedal týmto požiadavkám.

Ustanovenia § 266 až 276 Tr. por. sa dotýkajú sťažnosti pre porušenie zákona a konania o nej. V týchto ustanoveniach nie sú upravené náležitosti sťažnosti pre

porušenie zákona, možno z nich však odvodiť, aké náležitosti by sťažnosť v konkrétnom prípade mala obsahovať. Napríklad podľa ustanovenia § 266 ods. 3 Tr. por. možno z textu ustanovenia: „Ak sa týka rozhodnutie uvedené v odseku 1 viacerých osôb, možno sťažnosť pre porušenie zákona podať len proti tej časti rozhodnutia, ktorá sa týka niektorej z týchto osôb.“ zistiť, že bez odôvodnenia a bez predložených spisov nemožno zistiť, ktorý skutok sa týka ktorého obvineného.

Z ustanovenia § 266 ods. 4 Tr. por. vyplýva, že sťažnosť pre porušenie zákona v neprospech obvineného proti právoplatnému rozhodnutiu súdu nemožno podať, ak sa súdne rozhodnutie stalo právoplatné v prvom stupni alebo len z toho dôvodu, že súd postupoval v súlade s § 259 ods. 4, § 264 ods. 2, § 273 alebo § 289 písm. b) Tr. por.; i tieto rozhodnutia možno robiť len na základe spisov a náležitého zdôvodnenia.

Podľa ustanovenia § 267 ods. 1 Tr. por. Najvyšší súd Slovenskej republiky preskúma na podklade sťažnosti pre porušenie zákona správnosť všetkých výrokov napadnutého rozhodnutia, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo. I v tomto prípade nemôže konať v zmysle právnej úpravy bez toho, aby mal podklady pre rozhodnutie, teda spisový materiál a zdôvodnenie sťažnosti pre porušenie zákona.

Nespôsobilý materiál, za čo bezpochyby možno považovať sťažnosť bez zdôvodnenia a bez spisu, neumožňuje súdu rozhodnutie podľa zákona, a tým aj rozhodnutie o základnej ľudskej slobode.

Najvyšší súd Slovenskej republiky nerozhodol o sťažnosti vedenej pod sp. zn. 1 Tz 4/98, ktorá bola podaná v posledný deň lehoty, ale až o sťažnosti podanej neskôr, t.j. 7. apríla 1998, po uplynutí zákonom stanovenej šesťmesačnej lehote.

Napriek tomu, že konal o sťažnosti 1 Tz 5/98, ktorá bola podaná po zákonom stanovenej lehote, napadnuté uznesenie Krajskej prokuratúry v Bratislave sp. zn. 2 Kv 20/97 zrušil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol vo veci 1 Tz 4/98 opatrením predsedu senátu dňa 23. marca 1998, ktorým vrátil sťažnosť pre porušenie zákona vo veci [REDAKOVANÉ] a spol. Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky k sp. zn. IV Pz 134/98 a kancelárii Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dal pokyn vyznačiť vec ako skončenú inak. Iné rozhodnutie vo veci neuskutočnil ani nespojil vec na spoločné konanie.

Nové podanie Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky zo dňa 6. apríla 1998 bolo podané po lehote uvedenej v ustanovení § 272 Tr. por.

V zápisnici o neverejnom zasadnutí zo dňa 20. mája 1998 (nie je uvedené, o ktorej sťažnosti pre porušenie zákona, z ktorého dňa) súd rozhodol.

V rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 20. mája 1998 sa neuvádza nič o sťažnosti podanej dňa 6. apríla 1998.

Postupom v rozpore s ustanovením § 272 Tr. por., ktorý mal za následok opätovné začatie trestného stíhania, došlo k porušeniu čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Uznesením Krajskej prokuratúry v Bratislave bolo trestné stíhanie proti obvinenému zastavené a na základe rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky došlo k jeho opätovnému začatiu inak, ako zo zákonom stanovených dôvodov.

Na základe rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Tz 5/98 zo dňa 20. mája 1998, ktoré bolo vydané v rozpore s ustanoveniami Trestného poriadku, došlo k pokračovaniu v trestnom konaní orgánmi činnými v trestnom konaní, čo malo za následok porušenie čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Je úlohou orgánov činných v trestnom konaní zosúladiť svoj postup so zisteniami ústavného súdu a odstrániť neústavný stav.

Európsky súd pre ľudské práva vo veci Winterwerp z roku 1979, A-33, § 39 konštatoval, že v demokratickej spoločnosti a v právnom štáte nemožno pokladať zbavenie slobody, ktorá nemá oporu v zákone, za regulérne.

Podnecovatelia sa domáhajú vyslovenia porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Tz 5/98 zo dňa 20. mája 1998.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 51 Ústavy Slovenskej republiky sa však práva uvedeného v čl. 46 ods. 1 ústavy možno domáhať len v medziach zákonov vykonávajúcich ustanovenie tohto článku.

Ústavný súd Slovenskej republiky vo veci I. ÚS 53/96 z 11. októbra 1996 vyslovil právny názor, že: „Ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy neposkytuje v trestnoprávnom konaní každému právo domáhať sa ochrany svojho práva.“

Základnou úlohou zákona (zákonov), na ktorý sa odvoláva čl. 51 ústavy, je predovšetkým poskytnutie zákonnej možnosti každému domáhať sa prejavom svojej vôle svojho práva (ochrany svojho práva) na nezávislom a nestrannom súde. Zatiaľ čo toto právo priznáva právny poriadok každému v občianskoprávnom konaní (§ 80 v spojení s § 7 ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku), v trestnoprávnom konaní sa nemôže každý domáhať svojho práva (ochrany svojho práva) v tomto konaní, keďže toto sa začína na základe žaloby štátneho orgánu Slovenskej republiky (§ 181 ods. 1 zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom v znení neskorších predpisov), a nie na základe žaloby fyzickej alebo právnickej osoby.

Obaja podnecovatelia sa svojho práva dožadovali na nezávislom a nestrannom súde Slovenskej republiky. Nezávislý a nestranný súd v ich veci rozhodol, a preto ich právo na súdnu a inú právnu ochranu porušené nebolo. Ústavný súd v tejto časti podnetu vzhľadom na vyššie uvedené nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

Vyhlásené v Košiciach 28. apríla 1999

JUDr. Ján D r g o n e c
predseda senátu